

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยแบ่งพื้นที่ออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่อยู่บนฝั่งทะเลด้านตะวันออกของแหลมมลายู ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส อีกส่วนหนึ่งตั้งอยู่บนฝั่งทะเลด้านตะวันตกของแหลมมลายูติดต่อกับมหาสมุทรอินเดีย ได้แก่ จังหวัดสตูล พื้นที่ทั้งสองส่วนนี้มีพื้นที่ของจังหวัดสงขลาที่น้อยอยู่ตอนกลาง จังหวัดชายแดนภาคใต้เกือบทุกจังหวัด ยกเว้นจังหวัดปัตตานี ต่างก็มีอาณาเขตติดต่อกับสหพันธรัฐมาเลเซีย ดังต่อไปนี้ คือ

ก. จังหวัดยะลา มีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับประเทศมาเลเซียอยู่ 3 อำเภอ คือ

1. อำเภอยะหา มีอาณาเขตติดต่อกับรัฐเกดาห์ พื้นที่ชายแดนเป็นป่า
2. อำเภอบันนังสตา มีอาณาเขตติดต่อกับรัฐเกดาห์ พื้นที่ชายแดน

เป็นป่า

3. อำเภอเบตง มีอาณาเขตติดต่อกับรัฐเปรัก มีทางหลวงแผ่นดินติดต่อกันที่เขตแดนห่างจากอำเภอเบตงประมาณ 7 กิโลเมตร¹

ข. จังหวัดนราธิวาส มีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับประเทศมาเลเซีย 3 อำเภอ คือ อำเภอตากใบ อำเภอสุไหงโก-ลก และอำเภอแว้ง ทั้ง 3 อำเภอตั้งอยู่ริม

¹ จังหวัดยะลา, "เอกสารบรรยายสรุปของจังหวัดยะลา" 2516 (อัครสำเนา)
หน้า 2.

แม่น้ำสุโข-ลก ซึ่งเป็นเขตแดน ส่วนฝั่งตรงข้ามเป็นรัฐกดินตันของประเทศ
มาเลเซีย แม่น้ำสุโข-ลกเป็นแม่น้ำเล็ก ๆ ใช้เรือพายข้ามไปมาติดต่อกันได้ตลอดปี
นอกจากนี้ยังมีทางรถไฟและทางรถยนต์ข้ามประเทศผ่านที่อำเภอสุโข-ลกอีกทางหนึ่ง
ด้วย ¹

ค. จังหวัดสตูล ตั้งอยู่ริมฝั่งมหาสมุทรอินเดีย มีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับ
ประเทศมาเลเซีย คือ อำเภอเมืองสตูลติดต่อกับรัฐเปอรลิสของประเทศมาเลเซีย ²
อาณาเขตบริเวณชายแดนของประเทศไทยที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซียดังกล่าว
ข้างต้น เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้สภาพภูมิประเทศบางท้องที่จะได้มีเครื่องกันพรมแดนตาม
ธรรมชาติ เช่น แม่น้ำสุโข-ลก และมหาสมุทรอินเดีย ไว้เป็นการชักแจงอยู่แล้วก็
ตาม แต่ก็มิได้เป็นอุปสรรคสำคัญที่จะกักกันไม่ให้ชนในชาติทั้งสองไปมาหาสู่กัน ทาง
สัญจรไปมา เป็นไปโดยสะดวกและในบางกรณีอาจจะสะดวกกว่าการติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ
ในประเทศไทยเสียอีก

ฉะนั้น จึงเป็นผลให้ชนบทรรมนิยมและวัฒนธรรมจากดินแดนประเทศ
มาเลเซีย หลั่งไหลเข้ามาได้โดยสะดวก ไม่ว่าจะเป็นในค่านิยมคน ในค่านภาษา
ศาสนาและอื่น ๆ อีกหลายประการ จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีความคล้ายคลึงประเทศ
มาเลเซียมากกว่าไทย ทั้ง ๆ ที่จังหวัดเหล่านี้อยู่ในอาณาจักรไทย ³

¹ จังหวัดนราธิวาส, "เอกสารประกอบการบรรยายสรุปจังหวัดนราธิวาส"
2516 (อักษานา) หน้า 6.

² จังหวัดสตูล, "บรรยายสรุปข้าราชการจังหวัดสตูล" 2516 (อักษานา) หน้า 2.

³ จำลอง โทะทอง, "จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย" สรรพากรสาร
ปีที่ 1 ฉบับที่ 9 (กันยายน 2503) หน้า 18.

สภาพทางสังคม

จังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วยประชาชนพื้นเมืองที่มีลักษณะสังคมและวัฒนธรรมบางอย่างแตกต่างไปจากประชาชนพื้นเมืองในภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการนับถือศาสนา ภาษา จารีตประเพณีและวัฒนธรรมซึ่งลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ไปมีส่วนคล้ายคลึงกันกับประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงคือ ประเทศมาเลเซีย จนในบางครั้งบุคคลบางหมู่บางเหล่าในประเทศมาเลเซียได้แสวงหาผลประโยชน์ในทางการเมืองโดยอ้างว่าชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีเชื้อชาติเดียวกับตน และพยายามหาทางแทรกแซงเพื่อแยกออกจากการปกครองของไทย ไปขึ้นกับมาเลเซียดังที่ปรากฏเป็นข่าวอยู่เสมอมา

เพื่อที่จะได้ทราบสภาพทางสังคมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างถูกต้องแท้จริง จึงขอแยกพิจารณาออกเป็นด้านต่าง ๆ คือ

ก. ภาษา

ปรากฏว่าชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยกเว้นจังหวัดสตูล ส่วนใหญ่พูดภาษาไทยไม่ได้ ส่วนผู้ที่พูดภาษาไทยได้ก็มักไม่นิยมพูด ต่างพากันใช้ภาษามลายูท้องถิ่นในชีวิตประจำวันเป็นสื่อกลางในการติดต่อ

ดังปรากฏในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในการเสด็จเยี่ยมราษฎรจังหวัดยะลา วันที่ 23 มีนาคม 2502 ณ ศูนย์สัมมนาการภาคศึกษา 2 ความว่า

การศึกษาที่มีสำคัญมาก ให้พยายามจัดให้ดี ให้พลเมืองสามารถพูดภาษาไทยได้ แม้จะพูดได้ไม่มากสัก เพียงแต่พอรู้เรื่องกันก็ยิ่งดี เพราะเท่าที่นานมาคราวนี้มีผู้ที่ไม่รู้อาษาไทย ต้องใช้ล่ามแปล ควรให้พูดเข้าใจกันได้ เพื่อสะดวกในการติดต่อซึ่งกันและกัน¹

¹ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช "พระราชดำรัส"

จากการสำรวจสำมะโนประชากรแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2503 พบว่า ประชากรในจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส พุศภาษาไทยไม่ได้อายุถึง 55 ถึงอายุ 65 ของประชากรที่มีอายุ 5 ปีขึ้นไป แต่ถ้านับเอาผู้ที่อายุต่ำกว่า 5 ปี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุตรหลานของผู้ที่พูดภาษาไทยไม่ได้และจะเติบโตต่อไปในครอบครัวที่ไม่พูดภาษาไทยด้วยแล้ว ก็จะได้ตัวเลขประมาณร้อยละ 70 กว่า แต่สำหรับจังหวัดสตูล ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป พุศภาษาไทยไม่ได้เพียงร้อยละ 1 กว่า ๆ เท่านั้น และถ้าแยกคนต่างศาออกมาแล้วก็จะมียุที่พูดภาษาไทยไม่ได้เพียงไม่กี่คน¹

ข. ศาสนา

ประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผู้นับถือศาสนาอิสลามมากกว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธประมาณ 3 เท่า เมื่อแยกเป็นรายจังหวัดแล้วปรากฏว่า จังหวัดปัตตานีมีประชากรนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 77.34 จังหวัดยะลามีประชากรนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 60.22 ส่วนจังหวัดนราธิวาสมีประชากรนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 77.92 และจังหวัดสตูลมีประชากรนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 69.26 ของประชากรทั้งหมดในจังหวัด²

ค. ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม

ปรากฏว่า ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมมีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับศาสนา ทั้งนี้เพราะขนบธรรมเนียมประเพณีของคนไทยส่วนใหญ่สืบเนื่องมาจาก

¹ สำนักงานสถิติกลาง สภาพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติ, สำมะโนประชากรแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2503 (พระนคร : โรงพิมพ์ไทยแบบเรียน, 2508) หน้า 1.7.

² สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2513 (พระนคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การชายและการซื้อแห่งประเทศไทย, 2516) หน้า 19 - 23.

ความเชื่อที่ยึดมั่นในศาสนา ยิ่งชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามด้วยแล้ว แทบจะกล่าวได้ว่า การดำเนินชีวิตประจำวันอยู่ในขอบข่ายของขนบธรรมเนียมประเพณีอันเนื่องมาจากศาสนาอิสลามแทบทั้งสิ้น

ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมของประเทศมาเลเซีย ซึ่งมีอาณาเขตอยู่ติดกันและมีความเกี่ยวพันทางประวัติศาสตร์มาช้านาน ทั้งนี้อาจจะเป็นด้วยสาเหตุประการหนึ่งคือ ชาวไทยใน 4 จังหวัดนี้มีภูมิลำเนาทางไกลจากศูนย์กลางของวัฒนธรรมซึ่งไต่แก่มืองหลวงหรือเพื่อนบ้านชาวไทยด้วยกันมาก แต่กลับไปอยู่ใกล้กับประเทศที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีแตกต่างไปจากไทย โดยเฉพาะใน ค่านศาสนา ภาษาพูด การสมรส การทำมาหากิน มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องและคล้ายคลึงกันมากที่สุด นอกจากนี้ พื้นฐานทางระบบครอบครัวและเครือญาติก็มีเกณฑ์กำหนดจากวัฒนธรรมมลายูและบทบัญญัติทางศาสนาอิสลามประกอบกัน

จึงเห็นได้ว่า ศาสนาอิสลามมีอิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นอย่างมาก จนอาจกล่าวได้ว่า ศาสนาอิสลามกำหนดวิถีปฏิบัติให้กับชาวไทยมุสลิมไว้ตั้งแต่เกิดจนตายที่เกี่ยวข้อง การประพฤติปฏิบัติของชาวไทยมุสลิมในชีวิตประจำวันก็ขึ้นอยู่กับบทบัญญัติทางศาสนาที่กำหนดให้ ต้องประพฤติตามโดยเคร่งครัด ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมจึงเป็นเครื่องแสดงความเป็นพวกพ้องเดียวกัน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวกลุ่มให้มีความผูกพันกันอย่างมั่นคง

สรุปสภาพและปัญหาสังคมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ว่า เนื่องมาจากศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่เข้มงวดไม่มีลักษณะอ่อนตัวหรือใจกว้าง ทำให้ชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นชุมชนปิด มีลักษณะค่อนข้างไปในทางแยกตัวโดดเดี่ยวจากชุมชนอื่น จะเห็นได้จากพิธีกรรมทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและวิถีชีวิตประจำวัน ที่ไม่ปะปนเกี่ยวพันหรือติดต่อกับชุมชนอื่น การประกอบอาชีพ การตั้ง

ครอบครัว ความสัมพันธ์ในวงศาณาญาติหรือการสังคมาระหว่างกัน สภาพเช่นนี้ก่อให้เกิดลักษณะบางประการที่สำคัญคือ ชุมชนนิยมยกย่องการทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม บุคคลเหล่านี้จะยอมรับและยึดถืออยู่เฉพาะวัฒนธรรมของตนเอง วัฒนธรรมอื่นไม่ยอมรับ ชุมชนปึกเช่นนี้มีอิทธิพลต่อทัศนคติ อุปลินสัย การสนองตอบของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามเหล่านี้ด้วย เช่น จะมีท่าทีไปในทางไม่ไว้วางใจ ดั่งเลใจ สงสัย ไม่แน่ใจอยู่เสมอ บางครั้งอาจเกิดความเข้าใจผิดที่สืบทอดกันมาจนกลายเป็นมรดกทางสังคมไป¹ โดยถือว่า การให้ความสนใจหรือการไปเกี่ยวข้องกับกาปฏิบัติหรือกิจกรรมของชุมชนอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น การศึกษาภาษาไทย การสมาคมใกล้ชิดกับคนในศาสนาอื่นนอกจากศาสนาของตน เป็นการละทิ้งศาสนาอิสลาม เป็นผลร้ายต่อศาสนาของตน และเป็นนิสัยที่ไม่พึงกระทำ ลักษณะเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดปัญหาทางการเมือง การปกครอง การศึกษา และการสร้างความเร็วก้าวหน้าในชาติ อย่างน้อยก็เป็นอุปสรรคต่อการสร้างความเป็นปึกแผ่นภายในประเทศ ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีมาตรฐานในการตัดสินใจว่า ตนจะเป็นคนพวกไหนนั้น อยู่ที่ว่าตนนับถือศาสนาชนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา ซึ่งเป็นวัฒนธรรมร่วมกันได้ ในกรณีนี้ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามถือตนว่าเป็นพวกเดียวกับชาวมลายูในประเทศมาเลเซียมากกว่า เพราะมีวัฒนธรรมร่วมกันกับประชาชนพวกนั้น ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ และท่าทีของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามเช่นนี้ เป็นปัญหาทางการปกครองและความจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามเหล่านี้กลับไปสนใจในความเคลื่อนไหวของประเทศมาเลเซียที่มีประชาชนนับถือศาสนาอย่างเดียวกัน มีชนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน

¹ จังหวัดนราธิวาส "เอกสารประกอบการบรรยายสรุปจังหวัดนราธิวาส"
2516 (อัคราเนา) หน้า 36.

ลักษณะการจัดการศึกษา

ก. การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ

หมายถึงการอบรมสั่งสอนวิชาความรู้ที่พ่อแม่ถ่ายทอดให้แก่ลูก เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต ได้แก่การให้ความรู้ในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของตนเองในค่านิยมต่าง ๆ ของชีวิต ในความหมายนี้พ่อแม่ส่วนใหญ่ที่ไม่รู้ภาษาไทยยอมอบรมสั่งสอนลูกให้รู้จักแต่ภาษาและขนบธรรมเนียมแบบมลายูและศาสนาอิสลามที่ตนนับถืออยู่ ประชาชนชาวบ้านส่วนใหญ่ในเขตนี้มีญาติพี่น้องอยู่ในเขตของประเทศเพื่อนบ้าน คือ มาเลเซีย และ เคยเดินทางไปมาหาสู่เยี่ยมเยียนกัน จึงยอมบอกเล่าถ่ายทอดความสัมพันธเช่นนี้ให้แก่ลูกหลานได้เป็นธรรมดา เปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่และประเพณีต่าง ๆ ให้เห็นความคล้ายคลึงและแตกต่างกันเป็นความรู้รอบตัวอย่างหนึ่งของชีวิต นอกจากธรรมเนียมแบบอย่างมลายูแล้ว ผู้ที่ไ้ไปพบเห็นเมือง เมกกะจากการไปจาริกแสวงบุญมา ย่อมเผยแพร่ความรู้และแบบอย่างขนบธรรมเนียมทางอาหรับซึ่งคนถือว่าเป็นลักษณะของศาสนาอิสลามกันต่อไป ที่เห็นชัดก็คือ การแต่งตัวในโอกาสงานพิธีของพวกหะยีและโต๊ะครูที่ไ้ไปเล่าเรียนจากอาหรับมา ¹

ในก้านการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ ชาวบ้านจะสอนให้บุตรหลานรู้จักทำสวนยาง ทำนา และวิชาชีพแบบประเพณีของหมู่บ้านอย่างง่าย ๆ เด็กหนุ่มที่ชอบท่องเที่ยวอาหรับจ้างเป็นกระบือรถประจำทางหรือช่วยรับซื้อยางไปส่งพ่อค้าใหญ่ ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในตลาดและตัวอำเภอ หักใช้ภาษาไทยและเห็นการประกอบอาชีพต่าง ๆ ของชาวตลาดซึ่งตนอาจสนใจฝึกหัดต่อไป แต่ถ้าเป็นเด็กหนุ่มที่ไม่ชอบผจญภัย ชีวิตส่วนใหญ่จะไ้ช้อยู่แต่ในบ้าน ยกเว้นเวลาระยะหนึ่งที่เรียนในปอเนาะ แต่เนื่องจากปอเนาะไม่มีการสอนวิชาชีพให้ เมื่อเลิกเรียนกลับหมู่บ้านก็ต้องหันเข้าหาอาชีพกสิกรรม

¹ พัทยา สายหู, รายงานการศึกษาลักษณะผู้นำท้องถิ่นในเขตพัฒนาภาคใต้ (พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2510) หน้า 43.

ของพ่อแม่ได้อย่างเดียว สำหรับเด็กหญิงโอกาสที่จะหาความรู้และประสบการณ์ในชีวิต
อย่างเด็กชายยังมีน้อย พ่อแม่มักส่งเสริมให้แต่งงานแต่อายุยังน้อย ให้อยู่ในอารักขา
ของสามี การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการได้รับจากมารดาเป็นส่วนน้อย แต่เด็กหญิงที่
ได้เรียนในปอเนาะ (Pondok) อาจมีโอกาสดำรงชีวิต เด็กหญิงในครอบครัว
ยากจนอาจต้องรับจ้างกรีดยางแต่อายุยังน้อย และหากได้สามีในระดับใกล้เคียงกันก็
ไม่มีโอกาสได้รับความรู้กว้างขวางแต่อย่างใด ¹

ข. การศึกษาอย่างเป็นทางการ

การศึกษาอย่างเป็นทางการนี้อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การศึกษาในโรงเรียนประชาบาล ซึ่งตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา
พ.ศ. 2464 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2483 ได้กำหนดให้เด็กชายหญิงทุกคนที่มีอายุอยู่ใน
เกณฑ์บังคับ ระหว่าง 7 - 14 ปี ต้องเข้าโรงเรียนชั้นประถม ² เด็กเข้าโรงเรียน
ประชาบาลที่ทางราชการจัดสร้างไว้ให้ สิ่งแรกที่เด็กต้องเรียนคือ ภาษาไทย เพราะ
ไม่รู้ภาษาไทยมาก่อน หลักสูตรการสอนและตำราต่าง ๆ เป็นภาษาไทย ครูส่วนใหญ่
นับถือศาสนาพุทธและอาจจะมาจากภูมิลำเนาอื่น เด็กที่เรียนจบชั้นประถมปีที่ 4 อาจมี
ความรู้พออ่านออกเขียนได้และพูดภาษาไทยได้บ้าง หากเป็นเด็กที่สนใจและได้ครูที่เอา
ใจใส่การสอน แต่เด็กส่วนหนึ่งจะเรียนพอให้จบชั้นประถมปีที่ 4 หรือพ้นเกณฑ์อายุ
ระหว่างบังคับไปโดยไม่สนใจที่จะนำเอาความรู้โดยเฉพาะภาษาไทยไปใช้ต่อไปในหมู่บ้าน
ที่ประชากรส่วนใหญ่หรือแทบทั้งหมดไม่ใช้ภาษาไทย ความรู้ที่เด็กได้จากโรงเรียนไม่มี
โอกาสได้ใช้ที่บ้าน และเมื่อออกไปจากโรงเรียนแล้วไม่นานเนื่องจากไม่มีโอกาสได้อ่าน
เขียนและพูดทบทวนความรู้ที่เรียนมาไม่ช้าก็ลืมหมดหรือเหลือความรู้อยู่น้อยจนไม่เป็น -

¹ พัทยา สายหู, รายงานการศึกษาเด็กและผู้นำท้องถิ่นในเขตพัฒนาภาคใต้
(พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2510) หน้า 44.

² "พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2483"
ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 57 ตอนที่ 65 (31 ธันวาคม 2483) : 1046.

ประโยชน์ใช้การได้ จึงกล่าวโดยทั่วไปได้ว่า การศึกษาภาษาไทยในชั้นประถมศึกษา สำหรับเด็กในหมู่บ้านที่ไม่พูดภาษาไทยนั้น เป็นไปเพราะกฎหมายบังคับมากกว่าสมัครใจ

2. การศึกษาในปอเนาะ ซึ่งเป็นการสอนตามประเพณี ก่อนมีการปรับปรุง สอนแต่วิชาศาสนาอิสลาม โดยใช้ภาษาในการสอนเป็นหลักอยู่ 2 ภาษา คือ ภาษามลายูเขียนด้วยตัวอักษรยาวี(อาหรับแปลง) เพื่อให้อ่านบทอธิบายนามกัร้อลกุรอาน ที่ปรากฏในภาษาไคเขียนไว้เป็นคำร่า(ก๊ตบ) กับภาษาอาหรับซึ่งเป็นภาษาของกัมกัร โดยตรง ในสมัยปัจจุบันโรงเรียนที่ก้าวหน้าอาจสอนเขียน อ่าน ภาษามลายูด้วยตัวอักษร รุมิ(โรมัน) และอาจเลยไปถึงภาษาอังกฤษ คำร่าภาษามลายูที่ใช้คือคำร่าที่ใช้เรียนกันในประเทศมาเลเซีย ซึ่งมีทางทำให้นักเรียนในเขตไทยได้รับความรู้หนักไปในเรื่องของ วัฒนธรรมของประเทศชาติมลายูหรือมาเลเซียมากกว่าเรื่องทางประเทศไทยเอง ทำให้ ความรู้ อ่าน เขียน ที่ได้คิดตัวมาจากปอเนาะคือภาษามลายู โดยเฉพาะที่เป็นภาษา หนังสือมาตรฐานที่ใช้อยู่ในมาเลเซีย ส่วนภาษาอาหรับที่จะรู้จักซึ่งจนใช้ประโยชน์ได้คงมี ในนักเรียนไม่กี่คนที่เรียนจนถึงขั้นสูงและหวังที่จะไปใช้ต่อในการศึกษาศาสนาในประเทศ อาหรับหรืออียิปต์ต่อไป หลักสูตรของปอเนาะไม่มีมาตรฐานอันเดียวกันที่แน่นอน ครูต้อง สอนตามความรู้ที่ตนถนัดไม่มีการ เทียบหลักสูตรและระยะเวลาเรียนที่กำหนดไว้ล่วงหน้า มักกล่าวว่า ความรู้ทางศาสนาเรียนไม่มีวันจบ และปอเนาะรับนักเรียนทั้งหญิงชายและ ไม่จำกัดอายุ โสคหรือคูสมรส¹

การจัดการศึกษาในรูปของปอเนาะ (Fondok) นั้น เป็นการศึกษาของชาวไทย มุสลิมที่สืบเนื่องกันมาแต่โบราณ² ปอเนาะที่เก่าแก่ที่สุดในเขตศึกษา 2 หรือจังหวัด-

¹ พัทยา สายหู, รายงานการศึกษาลักษณะผู้นำท้องถิ่นในเขตพัฒนาภาคใต้ (พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2510) หน้า 44 - 49.

² ภาคศึกษา 2 ยะลา, การจัดการศึกษาของปอเนาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2512 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาพระสุเมรุ, 2513) หน้า 1.

ชายเคนภาคใต้เริ่มเปิดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2442¹ อบรมสั่งสอนในสถานศึกษาประเภทนี้
เกี่ยวกับศาสนาอิสลามโดยเฉพาะ ไม่มีการสอนวิชาประเภทอื่น ผู้ให้การสั่งสอนเรียก
ว่า "โต๊ะครู" คำราที่ใช้ในการสั่งสอนได้แก่คัมภีร์กุรอ่าน นักศึกษาตามปกติอายุอยู่ใน
วัยรุ่น ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีทั้งชายและหญิง แต่ชายหญิงแบ่งกลุ่มกันเรียน²
นักศึกษาเหล่านี้จะต้องไปรับการอบรมสั่งสอนที่สำนักของโต๊ะครู โดยจัดสร้างกระท่อม
(ปอเนาะ) เพื่ออยู่อาศัยเองและจัดหาอาหารรับประทานเอง อยู่ทำนองนักเรียน
กินนอน³ อาหารสำหรับบริโภคนั้นนอกจากนักศึกษาจะได้นำโดยน้ำพักน้ำแรงของตนเอง
แล้ว ยังได้รับการช่วยเหลือจากซากาต(ทรัพย์สินที่บริจาคทาน) อีกด้วย

โต๊ะครูส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป ซึ่งได้แก่การ
ทำสวนยางพารา ทำนา ทำสวนผลไม้และทำสวนมะพร้าว โดยปกติการให้ความรู้ทาง
ศาสนาถือว่าเป็นการให้ทาน⁴ หรือเพื่อหวังผลในการเผยแพร่ศาสนาและอบรมชน
ธรรมนิยมประเพณีสังคมมุสลิมให้แก่เยาวชนมุสลิม⁵

¹ ภาคศึกษา 2 ยะลา, การจัดการศึกษาของปอเนาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้
พ.ศ. 2512 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาพระสุเมรุ, 2513) หน้า 14.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 26.

³ ม.ล. ปิ่น มาลากุล, พัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค (พระนคร : โรงพิมพ์
คุรุสภา, 2506) หน้า 38.

⁴ พัทยา สายหู, รายงานการศึกษาลักษณะผู้นำท้องถิ่นในเขตพัฒนาภาคใต้
(พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2510) หน้า 35.

⁵ ภาคศึกษา 2 ยะลา, การจัดการศึกษาของปอเนาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้
หน้า 40 - 49.

การสอนไม่มีหลักสูตรหรือตารางกำหนดเวลาในการสอนที่แน่นอนเหมือนสถานศึกษาประเภทอื่นที่จัดทำกันอยู่ทั่วไปในประเทศไทย โตะครูว่างหรือเห็นเหมาะสมที่จะทำการสอนเมื่อใดก็จะจัดให้มีขึ้นเมื่อนั้นตามความสะดวก ในเวลาว่างจากการเล่าเรียน บรรดานักศึกษาจะไปช่วยทำงานให้โตะครู เช่น ทำเรือสวนไร่นา หรืองานอื่น ๆ ระยะเวลาที่จะต้องอยู่รับการอบรมสั่งสอนของนักศึกษาก็ไม่กำหนดแน่นอนว่าเมื่อไรจึงจะสำเร็จการศึกษา ในบางสำนักอยู่ยาวนานถึง 10 ปี หรือนานกว่านั้นก็มีเอาเป็นยุติไม่ได้¹

การสอนของโตะครูนอกจากจะสอนศาสนาแล้ว ตามปอเนาะต่าง ๆ มักมีลักษณะการ เมืองเข้าไปเกี่ยวข้องกับค่าย² แต่มีชื่อเป็นเรื่องของการเมืองโดยตรง หากแต่มีบุคคลบางกลุ่มได้ใช้ปอเนาะเพื่อแสวงประโยชน์ทางการเมืองโดยอาศัยศาสนาเป็นเครื่องบังหน้า ทั้งนี้เพราะชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีปัญหาเกี่ยวกับเชื้อชาติศาสนา ภาษา และขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว และส่วนมากเป็นผู้ที่มีการศึกษาคำ มีความเคร่งครัดในความเชื่อทางศาสนาจึงตกเป็นเครื่องมือของนักการเมืองเหล่านี้ได้โดยง่าย ยิ่งถ้าหากปอเนาะให้ความร่วมมือด้วยแล้ว ก็จะทำให้ได้ผลรวดเร็วและรุนแรงมาก³

รัฐบาลได้ตระหนักในปัญหานี้เป็นอย่างดี ดังนั้นเมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มพัฒนาการศึกษาตามโครงการพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค (พ.ศ.ภ.) พ.ศ. 2501

¹ ภาคศึกษา 2 ยะลา, การจัดการศึกษาของปอเนาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2512 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาพระสุเมรุ 2513) หน้า 30 - 31.

² พ.อ.ประสิทธิ์ เวชสวรรค์, "การพัฒนาการศึกษาเพื่อบูรณภาพของจังหวัดชายแดนภาคใต้" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2509) หน้า 104.

³ เรื่องเดียวกัน.

จึงได้เริ่มงานพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นภาคแรก ¹

ในการดำเนินการพัฒนาการศึกษาของจังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะกรรมการที่ปรึกษาการพัฒนาการศึกษาภาคศึกษา 2 (เขตศึกษา 2) และกระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาเห็นว่าการศึกษาในรูปของปอเนาะเป็นการศึกษาที่ล้าหลัง เป็นอันตรายต่อความมั่นคง เศรษฐกิจและสังคมของบ้านเมือง เนื่องจากการสอนของโต๊ะครูไม่มีหลักสูตร ไม่มีมาตรฐาน การสอนศาสนาไม่มีหลักสูตร ไม่กำหนดวิชาและเวลาที่สอน จึงเห็นว่าควรดำเนินการปรับปรุงการศึกษาในปอเนาะให้มีการเรียนการสอนในรูปของโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้วางระเบียบการปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะในภาคศึกษา 2 ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2504 โดยส่งเสริมให้ปอเนาะจัดการเรียนการสอนทั้งวิชาศาสนา วิชาสามัญและวิชาชีพ ² ทั้งนี้ก็โดยเหตุผลและนโยบายที่จะปลูกฝังความสามัคคี ความสำนึกในความเป็นไทยของประชากรที่เป็นไทยมุสลิมและเพื่อให้การจัดการศึกษาของปอเนาะสอดคล้องกับแนวนโยบายของการจัดการศึกษาของชาติอันเป็นส่วนรวม ³ ตามระเบียบดังกล่าวนี้ ได้เปิดโอกาสให้ปอเนาะจดทะเบียนและปอเนาะใดที่จัดกิจการใดก็ก็จะได้รับพระราชทานทางวัลหรือได้รับการอุดหนุนจากทางราชการ ⁴

ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2509 ห้ามจัดตั้งปอเนาะขึ้นใหม่ตามข้อเสนอแนะของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ส่วนที่จัดตั้งอยู่แล้วให้จดทะเบียน

¹ กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, โครงการพัฒนาการศึกษาส่วนภูมิภาคและโครงการทดลองการศึกษา (พระนคร: กองเผยแพร่การศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, 2505) หน้า 18.

² ภาคศึกษา 2 ยะลา, ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะในภาคศึกษา 2 พ.ศ. 2504 (ยะลา : โรงพิมพ์คุรุสัมพันธ์, 2504) หน้า 10.

³ ภาคศึกษา 2 ยะลา, การจัดการศึกษาของปอเนาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2512 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาพระสุเมรุ, 2513) หน้า 1.

⁴ ภาคศึกษา 2 ยะลา, ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะในภาคศึกษา 2 พ.ศ. 2504 หน้า 6.

ให้ถูกต้องภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2509 และแปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ 15 มิถุนายน 2514 ส่วนปอเนาะที่มีใ้ขอจัดตั้งเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามภายในกำหนดให้ถือว่าปอเนาะนั้นล้มเลิกไป 1 ส่วน โ้ตะครุคนโคที่ประสงค์จะเปิดสถานศึกษาขึ้นใหม่หลังจากนี้ก็มีสิทธิยื่นเรื่องราวขอจัดตั้งตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2497 ทุกประการ

แม้ว่ารัฐบาลจะได้พยายามดำเนินการปรับปรุงปอเนาะมาตั้งแต่ พ.ศ. 2504 จนแปรสภาพมาเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในปัจจุบันแล้วก็ตาม การจัดการศึกษาในโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้จากกล่าวได้ว่ายังได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจนัก จากการวิจัยของภาคศึกษา 2 (เขตศึกษา 2) ยะลา² พบว่าระหว่างปีการศึกษา 2508 - 2511 มีนักศึกษาที่ไม่สามารถผ่านการสอบวิชาสามัญและตกค้างเป็นจำนวนมากถึงปีละ 22.35 % แสดงให้เห็นว่า ยังมีความสูญเสียเปล่าทางการศึกษามากในปอเนาะหรือโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารปอเนาะหรือโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามขาดความรู้เรื่องการบริหาร การวัดผล ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน ขาดการแนะแนว นักศึกษาขาดเรียนมาก หรืออาจจะเป็นเพราะสาเหตุอื่น

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงน่าจะได้มีการศึกษาวิจัยสภาพการบริหารโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยละเอียด รวมทั้งศึกษาถึงงาน ทฤษฎีและหลักปฏิบัติต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ เพื่อจะได้้นำข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์มาปรับปรุงแก้ไขหรือปฏิรูปการบริหารโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามให้บรรลุผลตามความมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาประเทศชาติโดยรวมต่อไป.

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, "สภาพปัจจุบัน ปัญหา นโยบายและแนวความคิดเกี่ยวกับโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามภาคใต้" ฝ่ายแผนงานกองสถานศึกษาเอกชน (อัครสำเนา) 2516, หน้า 12 - 13.

² ภาคศึกษา 2 ยะลา, การจัดการศึกษาของปอเนาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2512 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาพระสุเมรุ, 2513) หน้า 20.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษางานบริหารการศึกษาของโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีวัตถุประสงค์เฉพาะสำหรับการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาระเบียบปฏิบัติและกระบวนการที่ใช้ในการบริหารงานของโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม
2. เพื่อศึกษางานบริหารการศึกษาภายในโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในค้ำนค่อไปนี้ งานค้ำนวิชากร งานบริหารบุคคล งานกิจกรรมนักเรียน งานธุรการ การเงินและบริการต่าง ๆ และงานค้ำนความสัมพันธ์กับชุมชน
3. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารการศึกษาทั้ง 5 ประเภทในโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามค้ำนกลาว

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับเฉพาะโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะงานบริหารการศึกษาของโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในค้ำนวิชากร งานบริหารบุคคล งานกิจกรรมนักเรียน งานธุรการ การเงินและบริการต่าง ๆ และงานค้ำนความสัมพันธ์กับชุมชน

คำจำกัดความ

1. "ปอเนาะ" หมายถึง สถานที่สอนศาสนาอิสลามซึ่งชาวไทยมุสลิมจัดตั้งขึ้น มีโต๊ะครูเป็นเจ้าของ และมีกระท่อมของนักศึกษา เป็นองค์ประกอบอยู่ด้วย ปอเนาะในที่นี้รวมทั้ง ปอเนาะที่จดทะเบียน ปอเนาะที่ไม่ได้จดทะเบียน และโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม

- "ปอเนาะที่จดทะเบียน" ได้แก่อปเนาะที่เจ้าของไคยยื่นขอจดทะเบียนและ
ได้ตั้งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการ
ปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะในภาคศึกษา 2 พ.ศ. 2504
- "ปอเนาะที่ไม่ได้จดทะเบียน" ได้แก่อปเนาะที่จัดตั้งขึ้นโดยไม่ไคยยื่นขอจ
ทะเบียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการ
ปรับปรุงส่งเสริมปอเนาะในภาคศึกษา 2 พ.ศ. 2504
- "โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม" ได้แก่อปเนาะที่จดทะเบียนแล้วและ
ได้แปรสภาพเป็นโรงเรียนราษฎร์ประเภทสอนศาสนา
ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2497
2. "อิสลาม" เป็นชื่อศาสนาที่สำคัญศาสนาหนึ่งของโลกซึ่งท่านมีมุฮัมมัดเป็น
ศาสนทูตเผยแพร่นานาชาติ
 3. "กูรอาน หรือ โกอหฺราน" หมายถึงคัมภีร์อันศักดิ์สิทธิ์ของผู้นับถือศาสนา
อิสลาม คำสอนที่สำคัญคือ การสอนให้นับถือพระผู้
เป็นเจ้าองค์เดียว (เหมือนกันกับคำสอนของศาสนา
คริสต์) โดยความจริงแล้ว คัมภีร์กูรอานมิได้มีแต่
คำสอนทางศาสนาหรือศีลธรรมจรรยาเท่านั้น หาก
แต่ยังมีข้อความที่เกี่ยวกับกฎหมาย การทหาร ฯลฯ
อีกด้วย
 4. "ซากาต" หมายถึงภาษีที่เรียกเก็บประจำจากทรัพย์สินซึ่งอยู่ในครอบครอง
ของบุคคลในปีหนึ่ง เมื่อค่าทรัพย์สินนั้นสูงถึงระดับ
หนึ่งที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อใช้ในการบริจาคช่วยเหลือ
ให้แก่ผู้สมควรได้รับ เช่น คนยากจนเชื่องใจ
ผู้เพิ่งรับนับถือศาสนาอิสลาม ฯลฯ แต่ในปัจจุบัน
การบริจาคทานเป็นไปตามศรัทธาและความเชื่อมั่น
ในหลักศาสนา ผู้บริจาคกระทำโดยความสมัครใจ
และไม่มีการบังคับแต่อย่างใด

5. "โตะครู" หมายถึงบุคคลที่ทำการสอนศาสนาและเป็นเจ้าของปอเนาะ "โตะ" หรือ "คะโตะ" เป็นภาษามลายูแปลว่า "ผู้มีอาวุโส" เป็นคำยกย่องเรียกบุคคลที่มีอาวุโส เช่น ครู เรียกว่า "โตะครู" กำนันเรียก "โตะกำนัน"
6. "ครูสอนศาสนา" หมายถึง บุคคลที่โตะครูให้ช่วยทำหน้าที่สอนวิชาศาสนาในปอเนาะ หรือผู้ที่โตะครูจ้างมาทำการสอนวิชาศาสนาในปอเนาะ
7. "ครูสอนวิชาสามัญ" หมายถึง ครูที่รัฐบาลส่งไปช่วยสอนในปอเนาะหรือครูที่ปอเนาะจ้างมาสอนวิชาสามัญ สอนตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ หรือสอนตามหลักสูตรประถมศึกษาตอนปลาย
8. "นักศึกษาปอเนาะ" หมายถึงผู้ที่กำลังเรียนอยู่ในปอเนาะ
9. "ไทยมุสลิม" หมายถึง คนสัญชาติไทยที่นับถือศาสนาอิสลามโดยทั่วไปที่อยู่ในประเทศไทย
10. "จังหวัดชายแดนภาคใต้" หมายถึง สี่จังหวัดภาคใต้ซึ่งได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาสและจังหวัดสตูล ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเห็นว่าการใช้ชื่อ "สี่จังหวัดภาคใต้" นั้น ก่อให้เกิดการแบ่งแยกขึ้น จึงมีมติให้เปลี่ยนเรียกชื่อ "จังหวัดชายแดนภาคใต้" เสีย เมื่อ พ.ศ. 2506 ¹

¹ ภาคศึกษา 2 ยะลา, การจัดการศึกษาของปอเนาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้
พ.ศ. 2512 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาพระสุเมรุ, 2513) หน้า 3 - 5.

11. "งานบริหารการศึกษา" หมายถึง งานที่โรงเรียนปฏิบัติ 5 ประเภท คือ
- ก) งานวิชาการ หมายถึง งานเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร แบบเรียน การวัดผล การนิเทศ การสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - ข) งานบริหารงานบุคคล หมายถึง การแสวงหาอัตรการบรรจุ การเลือกสรร การรับและนำคนเข้าสู่หน่วยงาน การพัฒนา บำรุงรักษา แต่งตั้ง ย้ายโอน ให้ออก ตลอดจนการนิเทศงาน
 - ค) งานกิจการนักเรียน หมายถึง งานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ได้แก่ การทำสำมะโนครัวนักเรียน การรับเข้าเรียน ลงทะเบียน แบ่งกลุ่ม แบ่งชั้น การจัดสวัสดิการนักเรียน การส่งเสริมให้มีกิจกรรมนอกหลักสูตรของนักเรียน
 - ง) งานธุรการและการเงิน ได้แก่ งานสำนักงานและงานบริการทุกประเภท มีงานสารบรรณ การเงิน อาคารสถานที่ อาหารกลางวัน น้ำดื่ม น้ำใช้ ฯลฯ
 - จ) งานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน หมายถึง งานทุกประเภทที่โรงเรียนจะดำเนินการ เพื่อดึงประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และให้ความร่วมมือกับชุมชน ¹

¹ ปรีคา เชื้อตระกูล, "งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลในภาคกลาง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2518), หน้า 5.

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้

1. การวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงการวางรูปแบบบริหารงาน งานบริหาร การศึกษาและปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการบริหารโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม ได้เข้าใจสภาพของโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม โครงสร้างของระบบบริหารและปัญหาต่าง ๆ โดยผู้บริหารทุกระดับสามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปปรับปรุงแก้ไขวิธีบริหารโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาสและจังหวัดสตูล ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 357 โรงเรียน คัดเลือกโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้น (Stratified Random Sampling) จำนวนร้อยละ 25 ของจำนวนโรงเรียนแต่ละประเภท ซึ่งได้แก่

- โรงเรียนที่สอนทั้งศาสนาและวิชาสามัญ 189 โรงเรียน คัดเลือกเอาร้อยละ 25 ได้จำนวน 47 โรงเรียน
- โรงเรียนที่สอนศาสนาอย่างเดียว 168 โรงเรียน คัดเลือกเอาร้อยละ 25 ได้จำนวน 42 โรงเรียน

กลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

1.1 ฝ่ายผู้บริหาร ใช้จำนวนประชากรผู้บริหารทั้งหมดโดยไม่มี การสุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น

1.1.1 ผู้บริหารภายนอกโรงเรียน ได้แก่

- ศึกษาธิการจังหวัด 4 จังหวัด จำนวน 4 คน
- ศึกษาธิการอำเภอ 30 อำเภอ จำนวน 30 คน

– หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัดจำนวน 4 คน

1.1.2 ผู้บริหารในโรงเรียนได้แก่ ครูใหญ่ จำนวน 89 คน

1.2 ฝ่ายครูผู้สอน คัดเลือกจำนวนประชากรโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้จำนวนร้อยละ 25 ของประชากรแต่ละประเภท ได้แก่

– ครูสอนวิชาสามัญ 434 คน คัดเลือกเอาร้อยละ 25 ได้
จำนวน 110 คน

– ครูสอนวิชาศาสนา 797 คน คัดเลือกเอาร้อยละ 25 ได้
จำนวน 200 คน

รวมตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 437 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาจากเอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปรึกษากับผู้ที่มีประสบการณ์ในค่านี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามไปมอบให้กับผู้บริหาร การศึกษาและครูผู้ช่วยตนเอง หรือในกรณีที่ไปช่วยตนเองไม่ได้ก็จะส่งทางไปรษณีย์ ส่วนการรวบรวมข้อมูลจะไปรวบรวมด้วยตนเองเป็นบางส่วน ส่วนที่เหลือจะใช้บริการของการไปรษณีย์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยนี้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลแบบตารางวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการทางสถิติ แบบเปรียบเทียบเป็นร้อยละและมีชนิดมเลขคณิต

5. ลำดับชั้นในการเสนอข้อมูล ในการเสนอข้อมูลนั้น ไล่จ้ดลำดับชั้นของการเสนอไว้ดังนี้

- บทที่ 1 กล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำนิยามหรือคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัย
- บทที่ 2 กล่าวถึงเอกสาร ทฤษฎีและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งการเสนอเป็น 5 หัวข้อ
1. การบริหารวิชาการ
 2. การบริหารบุคลากร
 3. การบริหารกิจการนักเรียน
 4. การบริหารธุรการ การเงินและบริการ
 5. การบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน
- บทที่ 3 เสนอวิธีการวิจัย ประชากร และกลุ่มตัวอย่างประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การเสนอข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
- บทที่ 4 รวบรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเสนอเป็นรูปตาราง ประกอบคำอธิบาย
- บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายความคิดเห็นเพิ่มเติมและให้ข้อเสนอแนะ โดยให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายและวิธีดำเนินงานของการวิจัย